

Na temelju članka 16 stavak (1) Zakona o radijacijskoj i nuklearnoj sigurnosti („Službeni glasnik BiH”, broj 88/07) i članka 61 stavak 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH”, br. 32/02 i 102/09), ravnatelj Državne regulativne agencije za radijacijsku i nuklearnu sigurnost d o n o s i

PRAVILNIK O MONITORINGU RADIOAKTIVNOSTI U OKOLIŠU

Članak 1. (Predmet)

Ovim pravilnikom se uređuju način i uvjeti sustavnog ispitivanja radioaktivnosti u okolišu u Bosni i Hercegovini.

Član 2. (Definicije)

(1) Pojedini izrazi koji se koriste u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) *Sadržaj radionuklida u okolišu* čine pojedinačne specifične aktivnosti (Bq kg^{-1} , Bq m^{-3} , Bq l^{-1} , Bq m^{-2}) svih značajnih radionuklida u određenim sredinama, na određenim lokacijama u okolišu, koje su prouzrokovane emisijom.
- b) *Mjerna metoda* je opći opis logičkog slijeda operacija koje se koriste pri mjerenju.
- c) *Specifične metode* određivanja sadržaja radionuklida podrazumijevaju mjerenja aktivnosti propisno umjerenim alfa, beta i gama brojačima, odnosno odgovarajuće umjerenim spektrometrima, uzoraka koji su prethodno pripremljeni, radiokemijskom ili drugom standardnom metodom.
- d) *Nespecifične metode* mjerenja su metode na temelju kojih se određuje ukupna alfa, beta ili gama aktivnost ispitivanog uzorka.
- e) *Uzorak, zbirni uzorak* je reprezentativni dio zraka, vode, tla ili drugog materijala koji se radi analize uzima na mjernom mjestu u određenom vremenskom intervalu i na način određen ovim pravilnikom. Uzorci mogu biti trenutni i zbirni. Trenutni uzorak je uzorak jednokratno uzet od materijala koji se analizira. Zbirni uzorak je uzorak uzet u poznatom vremenskom intervalu ili skup pojedinačnih uzoraka koji su uzeti u poznatom vremenskom intervalu.
- f) *Uzorkovanje* je proces uzimanja uzorka.

(2) Ostali izrazi koji se koriste u ovom pravilniku imaju značenja utvrđena u članku 3 Pravilnika o zaštiti od zračenja kod profesionalne ekspozicije i ekspozicije stanovništva („Službeni glasnik BiH”, broj 102/11).

Članak 3. (Način vršenja monitoringa)

(1) Sustavno ispitivanje radioaktivnosti u okolišu (u daljnjem tekstu: monitoring radioaktivnosti) izvodi se tako da se uzmu u obzir svi mogući putevi izlaganja stanovništva ionizirajućem zračenju (vanjsko ozračivanje, inhalacija i ingestija).

- (2) Monitoring radioaktivnosti obuhvaća mjerenja aktivnosti radionuklida koji znatno doprinose efektivnoj dozi, s ciljem procjene razine i kontrole izlaganja stanovništva ionizirajućem zračenju.
- (3) Mjerenja u okviru monitoringa radioaktivnosti vrše se tako da je omogućeno praćenje promjena radioaktivne kontaminacije okoliša i vanjskog zračenja sa vremenom.
- (4) U okviru monitoringa radioaktivnosti prikupljaju se podatci koji su potrebni za tumačenje rezultata mjerenja radioaktivnosti i procjene efektivne doze, kao što su podatci o količini oborina, drugi relevantni meteorološki i hidrometeorološki podatci (protok tekuće vode), količina distribuirane vode za piće i drugo.
- (5) Rezultati monitoringa radioaktivnosti trebaju biti vrednovani i pripremljeni tako da se mogu upotrijebiti za procjenu izloženosti i praćenje promjena izloženosti stanovništva ionizirajućem zračenju iz okoliša, kao i za donošenje odluka o potrebi poduzimanja mjera zaštite u slučaju povećanja radioaktivnosti u okolišu s ciljem smanjenja rizika po zdravlje stanovništva od ionizirajućeg zračenja.

Članak 4.

(Opseg i vrste mjerenja)

- (1) Mjerenje razine vanjskog zračenja i aktivnosti radionuklida u okolišu vrši se mjerenjem brzine prostornog doznog ekvivalenta gama-zračenja u zraku, prostornog doznog ekvivalenta gama-zračenja u zraku, kao i mjerenjem aktivnosti radionuklida u uzorcima okoliša.
- (2) Mjerenje brzine prostornog doznog ekvivalenta gama-zračenja u zraku vrši se umjerenim uređajem koji može kontinuirano registrirati dnevne promjene brzine prostornog doznog ekvivalenta gama-zračenja u zraku.
- (3) Mjerenje prostornog doznog ekvivalenta gama-zračenja u zraku vrši se umjerenim termoluminiscentnim dozimetrima.
- (4) Mjerenje aktivnosti radionuklida u uzorcima okoliša vrši se gamaspektrometrijskom metodom i specifičnim metodama za pojedine radionuklide (uran i stroncij).
- (5) Pod specifičnim metodama određivanja sadržaja radionuklida u uzorcima okoliša podrazumijevaju se mjerenja aktivnosti odgovarajućim alfa/beta brojačima, odnosno odgovarajućim spektrometrima u uzorcima koji su prethodno pripremljeni adekvatnim metodama (radiokemijskom separacijom ili nekom drugom standardnom metodom).

Članak 5.

(Uzorkovanje i priprema uzoraka)

- (1) Uzorkovanje i priprema uzoraka obavljaju se tako da se gubitak radionuklida prilikom uzorkovanja i pripreme uzorka svede na najmanju moguću mjeru.
- (2) Priprema i mjerenje pojedinačnih uzoraka obavljaju se u što kraćem roku nakon uzorkovanja, kako bi se odredila prisutnost kratkoživućih radionuklida i omogućila pravovremena provedba odgovarajućih mjera u slučaju povećane radioaktivnosti.

- (3) Kod pripreme zbirnih uzoraka, priprema dijelova zbirnog uzorka vrši se u što kraćem roku nakon uzorkovanja, a mjerenje zbirnog uzorka neposredno nakon pripreme posljednjeg dijela uzorka.
- (4) U slučaju monitoringa u izvanrednim situacijama, razdoblje uzorkovanja je kraće od razdoblja uzorkovanja u redovnim situacijama i prilagođeno je razmjerama akcidenta.
- (5) Uređaji kojima se ispituju uzorci iz okoliša trebaju imati donje granice detekcije za odgovarajuće mjerne metode jednake ili manje od onih danih u tablici 1 Aneksa ovog pravilnika.
- (6) Rezultati mjerenja moraju biti iskazani sa kombiniranom standardnom mjernom nesigurnošću za $k=2$.

Članak 6.

(Ispitivanje razine vanjskog zračenja)

- (1) Ispitivanje razine vanjskog zračenja se vrši uređajima za kontinuirano mjerenje jačine prostornog doznog ekvivalenta i termoluminescentnim dozimetrima, koji su postavljeni na visini od 1 m iznad neobrađene travnate površine.
- (2) Licencirani tehnički servisi za poslove radijacijskog monitoringa okoliša (u daljnjem tekstu: tehnički servisi) dostavljaju rezultate mjerenja jačine prostornog doznog ekvivalenta u okolišu Državnoj regulativnoj agenciji za radijacijsku i nuklearnu sigurnost (u daljnjem tekstu: Agencija) najkasnije do trećeg u mjesecu za prethodni mjesec, a u slučaju izvanrednog događaja obavještavaju Agenciju bez odlaganja.
- (3) Agencija vrši nadzor nad sustavom pravovremene najave mogućeg akcidenta.

Članak 7.

(Određivanje aktivnosti radionuklida u okolišu)

- (1) Aktivnost radionuklida se određuje u uzorcima zraka, oborina, površinskih voda, vode za piće, hrane, stočne hrane i tla.
- (2) Uzorci aerosola se uzimaju kontinuiranim prisisavanjem zraka kroz filtere poznate efikasnosti. Aktivnost radionuklida u aerosolu se određuje gamaspektrometrijskom metodom, mjerenjem zbirnog mjesečnog uzorka i izražava se u Bq m^{-3} zraka.
- (3) Uzorci krutih i tekućih oborina se uzorkivačem sakupljaju kontinuirano na visini od 1 m iznad neobrađene travnate površine čija je površina najmanje $0,6 \text{ m}^2$. Aktivnost radionuklida u oborinama se određuje gamaspektrometrijskom metodom u zbirnim mjesečnim uzorcima i izražava se u Bq m^{-2} i Bq m^{-3} uzorkovanih oborina.
- (4) Tlo koje je neobrađiva površina uzorkuje se po profilu, tri različite dubine (0–5 cm, 5–10 cm i 10–15 cm), da bi se dobili podatci o raspodjeli radionuklida po dubini. Prilikom pripreme uzoraka tla potrebno je odstraniti korijenje i kamenje. Aktivnost radionuklida u tlu se određuje gamaspektrometrijskom metodom i izražava se u Bq kg^{-1} suhog uzorka.

- (5) Sadržaj radionuklida u uzorcima površinskih voda mjeri se u jednokratnim zbirnim uzorcima. Aktivnost radionuklida emitera gama-zračenja mjeri se gamaspektrometrijskom metodom. Sadržaj tricija ^3H u uzorcima površinskih voda određuje se mjerenjem aktivnosti tekućim scintilacijskim ili proporcionalnim brojačem.
- (6) Sadržaj radionuklida u vodi za piće mjeri se uređajima čije su granice detekcije za radionuklide emitere gama-zračenja 30 puta niže od propisanih granica sadržaja radionuklida u vodi za piće. U vodi za piće određuje se ukupna aktivnost emitera alfa-zračenja, ukupna aktivnost emitera beta-zračenja i aktivnost tricija mjerenjem na tekućem scintilacijskom ili proporcionalnom brojaču. Aktivnost ^{90}Sr u uzorcima vode za piće određuje se mjerenjem aktivnosti beta-zračenja nakon radiokemijskog izdvajanja.

Članak 8.

(Načela pri uzorkovanju hrane)

- (1) Prilikom ispitivanja prijenosnog puta radionuklida lancem ishrane mora se osigurati takav izbor uzoraka da se može procijeniti godišnje unošenje radionuklida u organizam osobe iz referentne skupine stanovništva, pri čemu:
  - a) trebaju biti uzete u obzir prehrambene navike stanovništva, a uzorci za ispitivanje trebaju biti što bliže kraju lanca ishrane; u slučaju izvanrednog događaja, nadzor se proširuje i na početak lanca ishrane;
  - b) hrana koja se kontrolira treba biti tipična za područje na kojem se procjenjuje godišnje unošenje u organizam, odnosno da na tom području postoji agroindustrijska proizvodnja;
  - c) netipična hrana se uzima za uzorak ako se njime utvrđuju prijenosni putevi kod kojih se očekuje najveći utjecaj emisija (referentna skupina i kritičan put);
  - d) prilikom izbora hrane biljnog podrijetla prednost ima hrana kod koje se konzumiraju listovi velike površine i čije sazrijevanje duže traje;
  - e) za kontrolu treba birati uvijek istu hranu kako bi bila moguća usporedba rezultata tijekom više godina.
- (2) Uzorci mlijeka se sakupljaju u mljekarama ili neposredno od proizvođača. Uzorci ostale hrane uzimaju se na zelenim tržnicama, a prehrambenih proizvoda u velikim prodavaonicama ili neposredno od proizvođača.
- (3) Kompozitni uzorci hrane se sastoje od juhe, glavnog jela, salate, slastice i uzimaju se u većim ugostiteljskim objektima, restoranima društvene ishrane, vrtićima i slično.
- (4) Uzorci hrane za životinje obuhvaćaju svježu kabastu hranu, suhu kabastu hranu i krmne smjese za ishranu različitih vrsta i kategorija životinja.

Članak 9.

(Cilj monitoringa)

- (1) Kroz monitoring radioaktivnosti prati se radioaktivnost okoliša koja je posljedica globalnog i lokalnog zagađenja nastalog uporabom izvora ionizirajućih zračenja, te prisutnost prirodne radioaktivnosti i povećane prirodne radioaktivnosti nastale u

tehničko-tehnološkim procesima.

- (2) U slučaju neočekivanog povećanja radioaktivnosti, monitoring radioaktivnosti osigurava podatke za pravovremenu provedbu mjera zaštite.

Članak 10.

(Program monitoringa)

- (1) Monitoring radioaktivnosti obuhvata mjerenje razine vanjskog zračenja nad površinom zemljišta i sadržaj radionuklida u zraku, krutim i tekućim oborinama, zemljištu, površinskim vodama, vodi za piće, hrani i hrani za životinje.
- (2) Lokacije na kojima se uzimaju uzorci za mjerenja u okviru monitoringa radioaktivnosti trebaju biti izabrane tako da se na temelju rezultata može izvršiti procjena ugroženosti okoliša od ionizirajućih zračenja i izlaganja stanovništva ionizirajućim zračenjima.
- (3) Vrste uzoraka u kojima se ispituje radioaktivnost, lokacije na kojima se uzimaju uzorci i intervali u kojima se vrši uzimanje uzoraka definirani su Programom sustavnog ispitivanja radioaktivnosti okoliša iz tablice 2 Aneksa ovog pravilnika. Godišnji program sustavnog ispitivanja radioaktivnosti okoliša uzima u obzir promjene u radioaktivnosti okoliša uočene na temelju rezultata monitoringa radioaktivnosti prethodnih godina, i na temelju toga na kraju tekuće godine vrši se izmjena ili dopuna Programa za narednu godinu.

Članak 11.

(Vršitelji monitoringa)

- (1) Mjerenja u okviru monitoringa radioaktivnosti obavljaju tehnički servisi licencirani za poslove radijacijskog monitoringa okoliša ili za pojedina mjerenja u okviru monitoringa.
- (2) Tehnički servisi su dužni vršiti ispitivanja u okviru monitoringa u skladu s Programom sustavnog ispitivanja radioaktivnosti u okolišu.
- (3) Tehnički servisi su dužni dostaviti izvješće o izvršenim mjerenjima u skladu sa zahtjevima koje je propisala Agencija.

Članak 12.

(Sadržaj izvješća o monitoringu)

- (1) Izvješće o izvršenim mjerenjima u okviru monitoringa radioaktivnosti sadrži:
  - a) tablični prikaz programa monitoringa radioaktivnosti;
  - b) korištene metode i podatke o sakupljanju uzoraka;
  - c) korištene metode i podatke o pripremi uzoraka;
  - d) korištene metode mjerenja (vrijeme mjerenja uzorka, geometrija mjerenja uzorka i dr.);
  - e) zemljopisne koordinate mjesta uzorkovanja ili mjerenja u slučaju mjerenja razine vanjskog zračenja;

- f) rezultate mjerenja sa mjernim nesigurnostima;
- g) analizu rezultata mjerenja;
- h) komentar rezultata mjerenja.

- (2) Prikaz rezultata mjerenja treba sadržavati i vrijeme sakupljanja uzorka.
- (3) Rezultati mjerenja sadržaja radionuklida u uzorcima se izražavaju kao specifične aktivnosti radionuklida.
- (4) Ukoliko tehnički servis ima opravdane razloge da predloži izmjene u Programu sustavnog ispitivanja, dužan je to navesti u godišnjem izvješću.

Članak 13.

(Monitoring u izvanrednom događaju)

Mjerenje razine radioaktivne kontaminacije u tijeku izvanrednog događaja vrši se radi:

- a) određivanja kategorije izvanrednog događaja, i to brзом kontrolom i uzimanjem odgovarajućih uzoraka u toku ili neposredno poslije emisije;
- b) osiguravanja odgovarajućih podataka za sanaciju i procjenu utjecaja izvanrednog događaja;
- c) prikupljanja podataka radi informiranja javnosti.

Članak 14.

(Dozvoljena odstupanja u određivanju izotopskog sastava radionuklida)

Odstupanja od načela određivanja sastava radionuklida moguća su samo pod uvjetom da je dobro poznat izotopski sastav i da se on vremenom ne mijenja, ili da je za procjenu doza usvojeno maksimalno moguće izlaganje koje proizlazi iz mogućeg najnepovoljnijeg izotopskog sastava uzorka.

Članak 15.

(Mjerenja u izvanrednom događaju)

U slučaju izvanrednog događaja, ukupne aktivnosti uzoraka mjere se u skladu sa člankom 14 ovog pravilnika radi procjene radijacijske prijetnje, pod uvjetom da slijedi odgovarajuća provjera izotopskog sastava.

Članak 16.

(Učestalost uzorkovanja)

Kod kontinuiranog uzimanja uzoraka, učestalost uzimanja uzoraka, odnosno mjerenja zavisi od vremena poluraspada radionuklida, vremena potrebnog za prenošenje radionuklida do osobe i trajanja nekontinuiranih emisija. Učestalost mora omogućiti procjenu srednjih godišnjih doza pod prihvatljivim pretpostavkama o stalnoj brzini emisije u intervalu uzimanja uzoraka.

Članak 17.

(Učestalost uzorkovanja u izvanrednom događaju)

U slučaju izvanrednog događaja, izvanrednih planiranih i većih neplaniranih emisija, učestalost uzimanja uzoraka prilagođava se potrebama za procjenu situacije, odnosno za procjenu povećane razine radioaktivne kontaminacije i razmjerno ocijenjenom stupnju ugroženosti.

Članak 18.

(Tehnički zahtjevi mjerne opreme)

Za procjenu sukladnosti razine izlaganja ionizirajućem zračenju propisanoj granici efektivne doze, osjetljivost opreme i metoda moraju biti takvi da omoguće određivanje doze čija je vrijednost manja od jedne trećine propisane granične doze.

Članak 19.

(Poseban monitoring)

Za osiguravanje odgovarajućih podataka za sanaciju i procjenu rizika po zdravlje stanovništva od utjecaja ostataka streljiva sa osiromašenim uranom, kao i prikupljanje podataka radi informiranja javnosti, uvodi se poseban monitoring radioaktivnosti u okolišu (u daljnjem tekstu: posebni monitoring).

Članak 20.

(Sadržaj posebnog monitoringa)

Elementi za izradu posebnog programa ispitivanja radioaktivne kontaminacije okoliša u okolini lokacija na kojima se djelovalo streljivom sa osiromašenim uranom urađeni su za lokacije u općinama Hadžići i Han Pijesak i dati su u tablici 3 Aneksa ovog pravilnika.

Članak 21.

(Cilj monitoringa u izvanrednom događaju)

Monitoring radioaktivnosti u izvanrednom događaju vrši se da se pravovremeno osiguraju:

- a) podatci o razini i vrsti vanjskog zračenja i radioaktivne kontaminacije;
- b) podatci koji su tijelima zaduženim za upravljanje u akcidentu potrebni pri odlučivanju o potrebnim mjerama zaštite, saniranja i drugim mjerama intervencije;
- c) podatci potrebni za odlučivanje o vrsti i stupnju zaštite jedinica koje sudjeluju u sanaciji posljedica izvanrednog događaja;
- d) informacije potrebne za obavještanje javnosti o stupnju opasnosti;
- e) informacije potrebne za identifikaciju osoba čije zdravstveno stanje je potrebno pratiti dugoročno nakon izvanrednog događaja;
- f) podatke za međunarodnu razmjenu.

Članak 22.

(Odgovornosti za praćenje izvanrednog događaja)

U slučaju izvanrednog događaja nadležna tijela trebaju već u početnoj fazi, kao i u tijeku izvanrednog događaja, utvrđivati i pratiti stupanj opasnosti i vjerojatni razvoj

događaja radi pravovremenog otkrivanja novih opasnosti ili ocjene posljedica izvanrednog događaja te odlučivanja o opsegu i vrsti mjera zaštite, saniranja i drugim mjerama intervencije.

Članak 23.

(Program sustavnog ispitivanja u izvanrednom događaju)

- (1) Program sustavnog ispitivanja u izvanrednom događaju Agencija donosi u početnoj fazi izvanrednog događaja i o tome obavještava tehničke servise koji vrše mjerenja u okviru monitoringa radioaktivnosti.
- (2) Ukoliko je potrebno, vrše se izmjene u Programu sustavnog ispitivanja u izvanrednom događaju, ovisno o tijeku izvanrednog događaja.
- (3) Mjesta, opseg i učestalost uzorkovanja u slučaju izvanrednog događaja dati su u tablici 2 Aneksa ovog pravilnika.

Članak 24.

(Odgovornosti tehničkih servisa u izvanrednom događaju)

- (1) Tehnički servisi koji vrše monitoring radioaktivnosti u izvanrednom događaju dužni su tijekom trajanja vanrednog događaja, a u što kraćim vremenskim intervalima, izvješćivati Agenciju o rezultatima mjerenja.
- (2) Tehnički servisi koji vrše monitoring radioaktivnosti u izvanrednom događaju dužni su dostaviti Agenciji izvješće o izvršenim mjerenjima najkasnije 15 dana po završetku izvanrednog događaja.

Članak 25.

(Sankcije)

Svako nepoštivanje odredbi ovog pravilnika bit će sankcionirano u skladu s važećim propisima.

Članak 26.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj: /14
Sarajevo, 2014. godine

RAVNATELj
Emir Dizdarević

ANEKS

Tablica 1: DONJE GRANICE DETEKCIJE (DGD) KOD METODA MJERENJA

VRSTA MJERENJA	METODA MJERENJA	DGD KOD METODA MJERENJA
<i>V A N J S K O Z R A Č E N J E U O K O L I Š U</i>		
<i>ON-LINE</i> MJERENJE BRZINE DOZE ($H^*(10)$)	Mreža za kontinuirano mjerenje ambijentalne brzine doze GM detektorima $H^*(10)$	>10cps/ μ Sv/h
<i>OFF-LINE</i> MJERENJE DOZE	Mjerenje ambijentalne doze pasivnim dozimetrima (TL dozimetrima) $H^*(10)$	10 μ Sv
<i>Z R A K</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA – ČESTIČNA TVAR	Gamaspektrometrijsko mjerenje (HPGe)	10 μ Bq/m ³ (Co-60)
<i>O B O R I N E</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U OBORINAMA (<i>fall out</i>)	Gamaspektrometrijsko mjerenje (HPGe)	10 mBq/L (Co-60)
<i>P O V R Š I N S K E V O D E (r i j e k e , j e z e r a , m o r e)</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U POVRŠINSKOJ VODI	Gamaspektrometrijsko mjerenje (HPGe) Određivanje aktivnosti Sr 89/90	10 Bq/L (Co-60) 10 Bq/L
<i>V O D A Z A P I Č E</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U VODI ZA PIĆE	Gamaspektrometrijsko mjerenje (HPGe) Određivanje aktivnosti Sr 89/90 Određivanje aktivnosti tricija (H-3) Određivanje ukupne alfa/beta aktivnosti	0,5 Bq/L (Co-60) 0,4 Bq/L 10 Bq/L
<i>T L O (n e o b r a d i v a p o v r š i n a)</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U TLU	Gamaspektrometrijsko mjerenje (HPGe)	1 Bq/kg (Co-60)
<i>H R A N A</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U HRANI	Gamaspektrometrijsko mjerenje (HPGe) Određivanje aktivnosti Sr 89/90	0,5 Bq/kg (Co-60) 0,4 Bq/kg
<i>S T O Č N A H R A N A</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U STOČNOJ HRANI	Gamaspektrometrijsko mjerenje (HPGe) Određivanje aktivnosti Sr 89/90	0,5 Bq/kg (Co-60) 0,4 Bq/kg

Tablica 2: PROGRAM MONITORINGA RADIOAKTIVNOSTI OKOLIŠA

VRSTA MJERENJA	UČESTALOST UZORKOVANJA/MJERENJA A) Redovni uvjet B) Izvanredni događaj – mjerenje	LOKACIJE UZORKOVANJA
<i>V A N J S K O Z R A Č E N J E U O K O L I Š U</i>		
ON-LINE MJERENJE BRZINE DOZE ($H^*(10)$)	A) KONTINUIRANO/60 min. B) SVAKIH 10 min.	22 (Banja Luka, Bihać, Bijeljina, Gacko, Goražde, Gradačac, Ivan Sedlo, Jajce, Livno, Mostar, Novi Grad, Sarajevo, Tuzla, Višegrad, Zenica, Han Pijesak, Sokolac, Čemerno, Gradiška, Foča) + 2 za skladišta
OFF-LINE MJERENJE DOZE	A) KONTINUIRANO/KVARTALNO B) PRVI MJESEC: tjedno PRVA GODINA: mjesečno	22 (Banja Luka, Bihać, Bijeljina, Gacko, Goražde, Gradačac, Ivan Sedlo, Jajce, Livno, Mostar, Novi Grad, Sarajevo, Tuzla, Višegrad, Zenica, Han Pijesak, Sokolac, Čemerno, Gradiška, Foča) + 2 za skladišta
<i>Z R A K</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA – ČESTIČNA TVAR	A) KONTINUIRANO/MJESEČNO B) PRVI TJEDAN: dnevno PRVA GODINA: mjesečno	2 (Banja Luka, Sarajevo)
<i>O B O R I N E</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U OBORINAMA (<i>fall out</i>)	A) KONTINUIRANO/MJESEČNO B) PRVI MJESEC: tjedno PRVA GODINA: mjesečno	2 (Banja Luka, Sarajevo)

Tablica 2: PROGRAM MONITORINGA RADIOAKTIVNOSTI OKOLIŠA (nastavak)

VRSTA MJERENJA	UČESTALOST UZORKOVANJA/MJERENJA A) Redovni uvjeti B) Izvanredni događaj – mjerenje	LOKACIJE UZORKOVANJA
<i>POVRŠINSKE VODE (rijeka, jezero, more)</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U POVRŠINSKOJ VODI	A) DVAPUT GODIŠNJE/DVAPUT GODIŠNJE B) PRVI TJEDAN: dnevno PRVA GODINA: mjesečno	16 RIJEKE Bosna (nizvodno od Zenice), Drina (na ulasku i na izlasku iz BiH), Neretva (nizvodno od Mostara), Una (nizvodno od Bihaća), Sana (nizvodno od Sanskog Mosta), Sava (na ulasku i na izlasku iz BiH), Vrbas na ušću u Savu, JEZERA Bilečko jezero, Buško jezero, jezero Modrac, jezero Perućac, Plivsko jezero, Višegradsko jezero MORE Jadransko more (Neum)
<i>VODA ZA PIĆE</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U VODI ZA PIĆE	A) JEDANPUT GODIŠNJE/JEDANPUT GODIŠNJE B) PRVI MJESEC: tjedno (gamaspektrometrija) PRVA GODINA: mjesečno	22 (Sarajevo, Mostar, Bihać, Tuzla, Zenica, Livno, Goražde, Gradačac, Jajce, Sanski Most, Travnik, Neum, Banja Luka, Bijeljina, Doboj, Gradiška, Zvornik, Prnjavor, Teslić, Trebinje, Foča, Široki Brijeg)
<i>TLO (neobradiva površina)</i>		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U TLU	A) DVAPUT GODIŠNJE/DVAPUT GODIŠNJE B) PRVA GODINA: mjesečno, prvi sloj (0–5 cm)	6 (Banja Luka, Bihać, Bijeljina, Sarajevo, Tuzla, Višegrad)

Tablica 2: PROGRAM MONITORINGA RADIOAKTIVNOSTI OKOLIŠA (nastavak)

VRSTA MJERENJA	UČESTALOST UZORKOVANJA/MJERENJA A) Redovni uvjeti B) Izvanredni događaj – mjerenje	LOKACIJE UZORKOVANJA
H R A N A		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U MLIJEKU	A) KVARTALNO/KVARTALNO B) PRVI MJESEC: dnevno (gamaspektrometrija bez pripreme uzorka) PRVA GODINA: mjesečno	10 (Sarajevo, Bihać, Zenica, Maglaj, Tuzla, Kozarska Dubica, Šipovo, Šnjegotina, Bileća, Aleksandrovac)
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U KOMPOZITNOM UZORKU	A) GODIŠNJE/GODIŠNJE B) PRVI MJESEC: dnevno (gamaspektrometrija bez pripreme uzorka)/PRVA GODINA: mjesečno	6 (Sarajevo – npr. bolnica, vrtić, restoran, Banja Luka – npr. bolnica, vrtić, restoran)
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U PREHRAMBENIM PROIZVODIMA	A) GODIŠNJE / GODIŠNJE (npr. kupus, špinat, paradajz, paprika, krumpir, mrkva), 6 UZORAKA VOĆA (npr. jagode, jabuke, kruške, šljive, grožđe, breskve) i 6 UZORAKA ANIMALNOG PORIJEKLA (npr. jaja, meso i riba) B) PRVI MJESEC: dnevno (gamaspektrometrija bez pripreme uzorka) PRVA GODINA: mjesečno	4 (Sarajevo, Mostar, Banja Luka, Doboј)
S T O Č N A H R A N A		
MJERENJE AKTIVNOSTI RADIONUKLIDA U STOČNOJ HRANI	A) DVAPUT GODIŠNJE/ DVAPUT GODIŠNJE B) PRVI MJESEC: dnevno (gamaspektrometrija bez pripreme uzorka) PRVA GODINA: mjesečno	6 (Mostar, Sarajevo, Tuzla, Banja Luka, Doboј, Bijeljina)

Tablica 3: POSEBAN MONITORING

VRSTA MJERENJA	UZORKOVANJE I METODA MJERENJA	UČESTALOST UZORKOVANJA/ MJERENJA	LOKACIJE UZORKOVANJA
MJERENJE SADRŽAJA URANOVIIH IZOTOPA U POVRŠINSKIM VODAMA	Uzorkovanje površinske vode – jednokratno uzorkovanje 5 L vode	2 puta godišnje/2 puta godišnje	6 (Hadžići, Han Pijesak)
MJERENJE SADRŽAJA URANOVIIH IZOTOPA U VODI ZA PIĆE	Uzorkovanje vode za piće – jednokratno uzorkovanje 5 L vode	2 puta godišnje/2 puta godišnje	6 (Hadžići, Han Pijesak)
MJERENJE SADRŽAJA URANOVIIH IZOTOPA U MLJEKU	Uzorkovanje mlijeka – jednokratno uzorkovanje 5 L vode	2 puta godišnje/2 puta godišnje	4 (Hadžići, Han Pijesak)